

*Мотилук О. В.,
аспірант,
Донецький національний
університет ім. Василя Стуса,
м. Вінниця*

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗАСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРАВІ

Суб'єкти господарювання у своїй діяльності неминуче стикаються з необхідністю ефективного вирішення господарських спорів. Звернення до системи державного правосуддя не завжди є найбільш оптимальним. На сьогодні судові процеси у більшості випадків вимагають значних витрат ресурсів, прямо чи побічно уповільнюють швидкість протікання бізнес-процесів а також характеризуються певною непередбачуваністю їх результатів внаслідок формування різної судової практики та впливу на якість здійснення господарського правосуддя швидкої і непослідовної зміни законодавства. Крім того, внаслідок розгляду спору у суді в більшості випадків інтереси однієї сторони чи обох сторін залишаються незадоволеними, що має наслідком зокрема і критично низький рівень виконання судових рішень. Тому на пильну увагу заслуговує медіація, як альтернативний спосіб вирішення господарських спорів, застосування якої дає можливість реалізації більш гнучкого підходу до вирішення спорів, економії ресурсів сторін, збереження партнерських стосунків і господарських зв'язків. Дослідження проблематики, пов'язаної із специфікою медіації господарських спорів, її сутності, особливостей та переваг, має практичне і теоретичне значення, оскільки проблема ефективного вирішення конфліктів у господарській сфері гостро постає перед системою державного правосуддя.

Проте, на сьогодні в Україні ми маємо досить низький рівень застосування альтернативних методів вирішення господарських спорів.

До згаданої тематики в різний час звертались у своїх працях і дослідженнях Т. Кисельова, Г. В. Єрьоменко, С. Запара, О. Нелін, С. О. Баран, С. Ф. Демченко, А. П. Гаврилишин, Г. І. Козирєв, В. В. Резнікова, Н. Мазаракі та інші.

Однак, у дослідженнях, які наразі проведені, вкрай мало приділено уваги регіонам, у яких є специфічні особливості поведінки суб'єктів господарювання та умов господарювання, що потребують врахування.

Вищезазначеним обумовлюється необхідність глибокого наукового дослідження обраної теми.

Метою дослідження є обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення окремих аспектів механізму правового регулювання вирішення господарських спорів альтернативними методами, зокрема за допомогою медіації.

Аналіз застосування альтернативних способів вирішення господарських спорів показує, що певна частина регіонів України (зокрема, Вінницька область) являють собою аграрні регіони, які традиційно характеризуються інертністю населення та відповідним ставленням суб'єктів господарювання до новацій. Збереження традицій корелює з настороженістю до нового складністю процесу прийняття змін. Тому в даному випадку в більшій мірі, ніж у інших регіонах, є актуальним проведення просвітницької роботи щодо популяризації методів АВС, спрямованої на подолання специфічних труднощів регіону. Зважаючи на високу затратність у фінансовому та часовому вимірі такої просвітницької кампанії, це завдання буде найбільш ефективно реалізувати державним органам у співпраці з міжнародними та місцевими інститутами громадянського суспільства, які серед напрямків своєї діяльності мають впровадження та популяризацію методів АВС. Також при цьому доцільно врахувати специфіку домінуючого в регіоні аграрного сектора економіки, а саме розташування суб'єктів господарювання здебільшого у сільській місцевості, що обумовлює ряд суб'єктивних та об'єктивних факторів: склад мислення топ-менеджменту компаній; механізми прийняття рішень; низький рівень корпоративної культури; недовіра до юридичних радників та судової системи.

При наявності описаних особливостей, у випадку виникнення спорів компанії намагаються по можливості не залучати юристів для їх вирішення (з мотивів заощадження коштів та недовіри). За таких умов, використовуючи переговори як спосіб вирішення спору, компанії та підприємці здебільшого потрапляють у вкрай не вигідні для себе умови. Укладення угод, якими вирішуються спори, відбувається за впливу таких факторів, як дисбаланс сил у переговорах, хаотичне проведення переговорів, відсутність або погана підготовка до переговорів, вкрай мало правових знань, і, як наслідок, «насильницький компроміс».

Арсенал засобів та способів вирішення спорів у регіоні загалом при цьому є вкрай збідненим – або вирішення спору судом або пошук рішення за допомогою переговорів, при всій їх недосконалості та сумнівній ефективності.

Зважаючи на викладене, широке запровадження медіації, як сучасного методу АВС, при вирішенні господарських спорів буде мати виражений позитивний ефект на двох рівнях. На рівні суб'єктів господарювання це укладення угод на більш вигідних умовах, розблокування/пришвидшення бізнес-процесів, економія ресурсів (час, кошти, люди), тобто підвищення

ефективності ведення бізнесу. Ефект на суспільному рівні – збільшення показників ВВП, надходжень до бюджету, підвищення темпів зростання національної економіки в цілому, зниження рівня конфліктності у господарській сфері та у суспільстві.

Тому важливим є врахування специфіки України, як аграрної держави, та її перспектив розвитку в цьому напрямку, зокрема на законодавчому рівні через вдосконалення правових механізмів застосування медіації при вирішенні господарських спорів.

У процесі розвитку економіки України в напрямку поглиблення її інтеграції у світову економіку важливе значення має запровадження на національному рівні дієвих механізмів вирішення господарських спорів на рівні світових стандартів, законодавче їх закріплення та уніфікація з аналогічними механізмами, які існують у світі.

Вищевикладені пропозиції сприятимуть вдосконаленню і поширенню практики ефективного позасудового врегулювання господарських спорів.

*Намясенко О. К.,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана,
кандидат юридичних наук, доцент*

ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ЗА УГОДОЮ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄС

Підписання Угоди про Асоціацію з ЄС³ стало для України абсолютно новим викликом, що вимагає детального дослідження її змісту та практики застосування, а також необхідність поступової апроксимації (наближення) законодавства України до європейських правових стандартів.

Європейський Союз може укладати різні форми угод з третіми країнами, наприклад, угоди про асоціацію, партнерські і торгові (торговельні) угоди або прості торгові (торговельні) угоди, в залежності від рівня інтеграції, який має бути досягнутий з цією країною⁴. Відповідно до ст. 217 Договору про функціонування ЄС: «Союз може укладати угоди з однією або більше третіми

³ Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом № 1678-VII від 16.09.2014 // [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

⁴ Ljiljana Biukovic. Dispute resolution strategies in trade agreements endorsed by the EU: CEFTA Experience. - [Електронний ресурс]. - / Режим доступу: - <http://aci.pitt.edu/7703/1/biukovic-l-04f.pdf>.